

Asia: Oikeuskanslerin kysymykset esittelijälle valtioneuvoston yleisistuntoon 3.10.2024 koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Esityksessä perustavanlaatuisena oikeudellisena kysymyksenä on uudenlainen sääntelymalli, jossa sovittelun sisällöstä säädettäisiin. Kansainvälinen oikeus ja EU-oikeus yleisellä tasolla vaativat turvaamaan työmarkkinaosapuolten kollektiivista neuvotteluvapautta ja siihen liittyen sopimusautonomiata sekä sovittelijan puolueettomuutta ja osapuolten luottamusta sovittelijaa kohtaan.

Oikeuskanslerin kysymykset esityksestä ovat seuraavat:

1. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että ehdotus on ILO-sopimusten mukainen, sillä se ei rajoittaisi sovittelun tasapuolisuutta. Sovittelijan olisi sovintoehdotuksessaan huomioitava tasapuolisesti niin työntekijöitä kuin työnantajiakin edustavien osapuolten vaatimukset. Lainsäädäntöuudistuksen tarvetta perustellaan kuitenkin sillä, että työkustannukset ja niiden kehitys Suomen ulkopuolella vaikuttavat suomalaisen yritysten mahdollisuuksiin kilpailla kansainvälisillä markkinoilla. Tätä kautta palkkaratkaisut vaikuttavat työllisyyteen ja taloudelliseen hyvinvointiin koko talouden tasolla. Yritysten kansainvälisen kilpailukykyä ylläpitäminen turvaa julkisen talouden kantokykyä ja siten suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Nämä sinänsä ovat hyväksyttäviä tavoitteita niin yhteiskunnallisesti kuin oikeudellisesti. Kysymyksenä kuitenkin on, että jos tarkoituksena on pitää työkustannukset maltillisella tasolla, niin eikö tämä rajoita ainakin jossain määrin sovittelun tasapuolisuutta ja poikkea esimerkiksi Ruotsin ja osin muiden pohjoismaiden mallista, jossa palkanmuodostuksen ja –korotusten periaatteista on sovittu työmarkkinaosapuolten kesken ja joka vaikuttaisi kansainvälisen oikeuden ja EU-oikeuden sekä valtiosäännön valossa olevan ensisijainen tapa turvata palkanmuodostuksen ja työmarkkinoiden toimivuutta sekä kansantalouden kokonaisuutta ja kilpailukykyä?

2. Hallituksen esitykseen sisältyy toteamuksia, joiden mukaan ehdotettu lainsäädäntö vastaa nykytilaa, erityisesti sovittelutoiminnan käytäntöjä. Jos nykytila on jo sellainen, mistä on tarkoitus säätää, mitä tällä hallituksen esityksellä halutaan säätää ja saada aikaan sekä onko sääntelyn tarkoittamattomat vaikutukset otettu huomioon?

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti